

Силабус освітнього компоненту **Охорона сімейних прав та інтересів**

Рівень вищої освіти – **перший (бакалаврський) рівень**
Освітньо-професійна програма – **Правоохоронна діяльність**
Рік навчання: **2025–2026**, Семестр: **4**
Кількість кредитів: **денна ф/н - 3, заочна ф/н - 3**
Обсяг годин: **денна ф/н - 90, заочна ф/н - 90**
Мова викладання: **українська**
Підсумковий контроль – **залік**
Форма проведення занять – **лекції, семінарські заняття**

Назва освітнього компоненту	<u>Охорона сімейних прав та інтересів</u> <u>Protection of family rights and interests</u>
Викладач	Джуган Вікторія Олегівна Доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу Івано-Франківського інституту «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13 каб. 215
E-mail:	victoria.dzhuhan@gmail.com
Консультації викладача	Вт.14.00-16.00

1. Коротка анотація до курсу:

Навчальна дисципліна «Охорона сімейних прав та інтересів» є вибіркоким компонентом професійної підготовки бакалаврів спеціальності «Правоохоронна діяльність», що спрямована на опанування норм права, які регулюють відносини, пов'язані охороною сімейних прав у межах юрисдикційної та неюрисдикційної форм захисту усіма способами, що передбачені в межах них.

Вивчення дисципліни передбачає ґрунтовне засвоєння поняття сім'ї як об'єкта правової охорони, охорони особистих немайнових та майнових прав подружжя та дітей, охорони права на утримання, питання окремого провадження у справах, що мають значення для охорони сімейних прав та інтересів, питання захисту інтересів дитини, питання взаємодії та попередження домашньому насильству підрозділами національної поліції України, а також, загалом, питання юрисдикційної та неюрисдикційної форм та способів захисту сімейних прав та інтересів.

Систему дисципліни складають теми, що розкривають особливості та способи правової охорони сімейних прав та інтересів, яка здійснюється різними галузями права України, враховуючи їх специфіку.

Опанування даної дисципліни формує у майбутніх правоохоронців ціннісну систему професійних компетенцій, необхідних для ефективного захисту прав дитини та дорослих членів сім'ї. Знання специфіки сімейних правовідносин дозволяє фахівцям не лише юридично грамотно кваліфікувати правопорушення, але й оперативно застосовувати дієві механізми юрисдикційного захисту в умовах ре кодифікації національного законодавства України в даній сфері.

Формування у майбутніх бакалаврів правоохоронної діяльності системи професійних компетентностей щодо теоретичних основ та практичних механізмів охорони сімейних прав та інтересів.

Основна мета вивчення цієї дисципліни полягає в тому, щоб здобувачі могли зробити ефективний вибір способів захисту учасників сімейних відносин в межах юрисдикційної та неюрисдикційної форм захисту, засвоїли фундаментальні інститути охорони сімейних прав та інтересів в умовах рекодифікації законодавства, а також опанували процедури звернення до національних органів та Європейського суду з прав людини для забезпечення верховенства права у сімейній сфері.

Основним завданням вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів освіти знань, умінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам працівників правоохоронних органів по забезпеченню правопорядку та охорони прав і свобод громадян у сімейній сфері.

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральні компетентності: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК2. Здатність здійснювати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності.

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, запобігати та протидіяти домашньому насильству.

СК8. Здатність ефективно застосовувати сучасну техніку та інформаційні технології для захисту прав і свобод людини.

СК9. Здатність надавати правоохоронні послуги.

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення правопорушень.

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю (релевантно для Теми 6).

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом.

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб.

СК20. Здатність забезпечувати виконання спеціалізованих задач та вирішення практичних проблем правоохоронної діяльності щодо надання адміністративних послуг.

4. Програмні результати навчання:

РН1. Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

РН2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.

РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

РН5. Розробляти тексти, документи з питань професійної діяльності, вільно спілкуватися українською та іноземною мовами.

РН6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.

РН7. Взаємодіяти із суб'єктами забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, а також здійснювати комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності.

РН8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань.

РН9. Використовувати інформаційно-комунікаційні системи та інші інформаційні ресурси, у тому числі ті, що мають технічний та криптографічний захист, поштовий зв'язок спеціального призначення, фельд'єгерський зв'язок, системи цифрового зв'язку суб'єктів сектору безпеки і оборони з метою виконання професійних завдань у сфері правоохоронної діяльності.

РН10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН12. Адаптуватися і ефективно діяти у стандартних професійних ситуаціях, а також у разі ускладнення оперативної обстановки, підвищення фізичного та психологічного навантаження.

PH13. Знати і розуміти вимоги законодавства, здійснювати кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, застосовувати превентивні та примусові поліцейські заходи.

PH14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

PH15. Працювати самостійно та в команді при виконанні службових (посадових) обов'язків та під час розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері правоохоронної діяльності.

PH16. Застосовувати превентивні та примусові заходи, спрямовані на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, публічному (громадському) порядку та безпеці, майну, законним інтересам держави, які виникли (або можуть виникнути) внаслідок учинення кримінальних або адміністративних правопорушень.

PH17. Використовувати методи та засоби забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку, протидії злочинності, дотримуватися прав і свобод людини і громадянина, здійснювати заходи щодо попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави.

PH18. Застосовувати вогнепальну зброю та спеціальні засоби (штатне та бойове озброєння), фізичну силу; інформаційні системи та технології, технології захисту даних, методи обробки, накопичення та аналізу інформації, інформаційно-аналітичні системи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні), криміналістичні та оперативно-технічні засоби, безпілотну авіацію, іншу спеціальну та військову техніку і спорядження.

PH19. Надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу.

PH20. Контролювати в межах повноважень стан дотримання фізичними та юридичними особами вимог дозвільної системи, правил дорожнього руху, а також інших вимог законодавства у сфері правопорядку.

PH21. Організовувати та здійснювати заходи щодо дотримання режиму секретності та захисту інформації.

PH22. Оцінювати оперативну (бойову) обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати їх розвиток, застосовувати тактичні методи превентивного та силового втручання для запобігання та припинення правопорушень, усунення загроз внутрішньому безпековому середовищу, державному суверенітету та територіальній цілісності держави, у тому числі у взаємодії з іншими уповноваженими на це органами та громадою.

PH23. Розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми правоохоронної діяльності щодо надання адміністративних послуг, здійснення правової охорони довкілля як з боку державних, так і не державних інституцій.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
Лекції	14	8
семінарські заняття	16	6
індивідуальна робота	20	16

самостійна робота	40	60
Всього	90	90

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM, Moodle.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ Год
Тема 1.	Сім'я як об'єкт правової охорони.	2	2
Тема 2.	Охорона особистих немайнових та майнових прав подружжя.	2	1
Тема 3.	Правова охорона та захист прав та інтересів дитини.	2	1
Тема 4.	Охорона права на утримання.	2	-
Тема 5.	Судова охорона сімейних прав та інтересів у порядку окремого провадження.	2	-
Тема 6.	Охорона сімейних прав та інтересів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству підрозділами Національної поліції України	2	2
Тема 7.	Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту сімейних прав та інтересів. Відповідальність в сімейному праві	2	2
Всього		14	8

Семінарські, практичні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Сім'я як об'єкт правової охорони.	2	2
Тема 2.	Охорона особистих немайнових та майнових прав подружжя.	2	-
Тема 3.	Правова охорона та захист прав та інтересів дитини.	2	-
Тема 4.	Охорона права на утримання.	2	-
Тема 5.	Судова охорона сімейних прав та інтересів у порядку окремого провадження.	2	-
Тема 6.	Охорона сімейних прав та інтересів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству підрозділами Національної поліції України	2	2
Тема 7.	Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту сімейних прав та інтересів. Відповідальність в сімейному праві	4	2
Всього		16	6

Самостійна робота			
	Опис змісту навчання (наприклад, теми або види навчальної активності)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Сім'я як об'єкт правової охорони.	5	6

Тема2.	Охорона особистих немайнових та майнових прав подружжя.	5	8
Тема3.	Правова охорона та захист прав та інтересів дитини.	5	8
Тема4.	Охорона права на утримання.	5	8
Тема5.	Судова охорона сімейних прав та інтересів у порядку окремого провадження.	5	8
Тема6.	Охорона сімейних прав та інтересів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству підрозділами Національної поліції України	5	8
Тема7.	Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту сімейних прав та інтересів. Відповідальність в сімейному праві	5	8
Підготовка до семестрового контролю		5	6
Всього		40	60

Індивідуальні завдання		
Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.	ЗФ год.
Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Есе та/або реферат (доповідь) являє собою інформаційне повідомлення, результат індивідуальної думки та враження з поглибленого дослідження індивідуально обраної здобувачем теми (окремих питань навчальної дисципліни) та має бути підкріпленим науково-літературною базою та/або прикладами із практики.	10	8
Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій за заданою тематикою та підготовка доповіді, у якій дається зведена характеристика певного питання, проблеми, теми, що базується на інформації, здобутій із документів.	10	8
Всього	20	16

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Накопичувальна. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня знань студентів.

Методи поточного контролю: Усне опитування здобувачів вищої освіти, вирішення практичних завдань, тестові завдання, проектний метод (складання типових документів); кейс-метод, ситуаційні завдання, ділові ігри.

Рубіжний контроль.

Проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоєності здобувачами вищої освіти відповідного об'єму опрацьованого та вивчення матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення рубіжного контролю: контрольна робота, колоквиум.

Індивідуальне завдання.

Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Аналіз законодавства та судової практики. Здобувач вищої освіти самостійно обирає об'єкт та предмет дослідження.

Підсумковий контроль.

Проводиться у формі заліку.

9. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили	відмінно	Зараховано
82-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	
74-81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		
60-63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.	задовільно	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із

порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Директора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському інституті «ОЮА»». Дотримання академічної доброчесності передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

<p>Вимоги до семінарських занять</p>	<p>Семінарське/практичне заняття передбачає підготовку студента шляхом опрацювання рекомендованих джерел, включно з нормативно-правовими актами, підручниками, посібниками та науковими працями, для засвоєння необхідного категоріального апарату та формування теоретичних знань і професійних компетентностей.</p> <p>На семінарському занятті студент бере участь в обговоренні ключових питань теми, аналізі нормативно-правової бази, проведенні дискусій, усному та письмовому опитуванні, виокремленні актуальних проблем правозастосування та виробленні практично обґрунтованих рекомендацій.</p> <p>На практичному занятті студент застосовує набуті знання та вміння для виконання практичних завдань, кейсів, розв'язання ситуаційних або процесуальних проблем, моделювання професійної діяльності та обговорення результатів виконаної роботи.</p>
<p>Вимоги до індивідуальної роботи</p>	<p>Індивідуальна робота має виконуватись самостійно, творчо з використанням усього арсеналу методологічного інструментарію, який набутий здобувачем вищої освіти протягом навчального процесу. У процесі виконання індивідуальної роботи здобувач вищої освіти має опрацювати не менше п'яти літературних джерел з посиланнями на використання певної інформації з них по тексту роботи. Робота має носити практичну направленість та бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи висловлення особистого погляду автору роботи на питання, яке розглядається в роботі, і має включати такі компоненти: титульна сторінка; зміст; вступ; основна частина; висновок; список використаної літератури; додатки до індивідуального завдання (при необхідності). Обсяг має становити 10-15 сторінок формату А4.</p>
<p>Вимоги до самостійної роботи</p>	<p>Самостійна робота здобувача вищої освіти повинна бути виконаною ним особисто або групою студентів, де кожен її член самостійно виконує свою частку колективної роботи, являти собою закінчену розробку (чи її етап), де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів, демонструвати достатню компетентність автора (авторів) у розкритті питань, що досліджуються, а також мати навчальну, наукову й (або) практичну спрямованість і значимість, містити певні елементи новизни (при</p>

	виконанні науково-дослідної роботи). Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського/практичного заняття у вигляді опитування.
Умови підсумкового контролю	Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю, екзамену

11. Рекомендована література

11.1. Основна:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами від (Стамбульська конвенція) 11 травня 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
9. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/conv#n9346>.
10. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: закон України від 01 липня 2010 р. № 2397-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2398-17>.
11. Про охорону дитинства: закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2402-14>.
12. Про запобігання та протидію домашньому насильству: закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>.
13. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : закон України від 01 липня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2398-17>.
14. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: закон України від 13 січня 2005 р. № 2342-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2342-15>.
15. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1706-18>.
16. Про нотаріат: закон України від 02 вересня 1993 р. № 3425-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3425-12>.
17. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/20/95-%D0%B2%D1%80>.
18. Про ратифікацію Європейської конвенції про здійснення прав дітей : закон України від 3 серпня 2006 р. № 69-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 41. Ст. 354. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/69-16#Text>.

19. Про судовий збір: закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>.

20. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>.

21. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: постанова Кабінету Міністрів України 8 жовтня 2008 р. № 905 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/905-2008-%D0%BF>.

22. Правила реєстрації актів цивільного стану в Україні: наказ Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 р. № 52/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0719-00>.

23. Про затвердження Правил опіки та піклування : наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26 травня 1999 р. № 34/166/131/88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0387-99#Text>.

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству : навчальний посібник / А. Б. Блага, О. С. Тунтула, О. О. Кочемировська ; за заг. ред. А. Б. Благої. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.
2. Боднар Т.В., Гопанчук В.С., Дзера О.В. та ін. Сімейне право України: підручник; за заг. ред. Т.В. Боднар та О.В. Дзера. 3-тє вид. стереотип. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 520 с.
3. Борисова В.І., Жилінкова І.В. Сімейне право: підручник. Київ: Право, 2022. 320 с.
4. Ватрас В.А., Чернега В.М. Науково-практичний коментар приписів першого та сьомого розділів Сімейного кодексу України. Київ: Ліра-К, 2023. 104 с.
5. К. М. Глиняна, О. І. Сафончик, К.І. Спасова. Сімейне право: навчальний посібник. НУ "ОЮА". Одеса: Фенікс, 2020. 84 с.
6. Гуцал Л.В., Даценко В.М., Юровська. 93 питання з сімейного права: посібник для суддів. К.: Алерта, 2020. 98 с.
7. Діяльність уповноважених підрозділів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: навчальний посібник до спеціалізованого курсу із запобігання та протидії домашньому насильству: Частина 1. Київ, 2020. 188 с.
8. Дубчак Л.С., Ковальський В.С., Роговик М.М. Сімейні правовідносини від А до Я: практичний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 176 с.
9. Дякович М. М. Сімейне право України: навч. посіб. Харків: ЕКУС, 2022. 416 с.
10. Запобігання та протидія домашньому насильству: підручник / О.В. Ковальова, А.І. Берендєєва. Одеса: ОДУВС. 2022. 368 с.
11. Менджул М.В. Порівняльне сімейне право: навч. посіб. Ужгород: РІК-У, 2021. 296 с.
12. Науково-практичний коментар. Сімейний кодекс України; за заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 552 с.
13. Пархета В.І. Сімейне право України: навч. посіб. МОН України, Уманський держ. пед. у-т імені Павла Тичини, Каф. соц і правових дисциплін; уклад.: Пархета В.І. Умань: Візаві, 2021. 191 с.
14. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посіб. / С.В. Альошкін, К.Л. Бойчук, О.В. Даценко, О.В. Ковальова / за заг. ред. А.Б. Благої. Київ, 2023. 221с.
15. Тетарчук І.В. Сімейне право України. Для підготовки до іспитів: навч. посіб. ЦУЛ. 2021. 314 с.

16. Старчук О.В. Сімейне право України: словник-довідник основних термінів і понять. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 240 с.
17. Труба В.І. Класифікація сімейних правовідносин: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 360 с.
18. Чернега В. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право: підручник. Київ: Ліра-К, 2023. 370 с.
19. Шлюб. Діти. Розлучення. Поділ майна та інші відповідні питання: Законодавство. Судова практика. Зразки документів; упоряд. С. Г. Туманов. Харків : Право, 2020. 336 с.

11.2. Допоміжна:

1. Актуальні питання запобігання та протидії домашньому насильству: матеріали Міжрегіонального круглого столу, м. Кривий Ріг, 24 березня 2023 р. Кривий Ріг, 2023. 88 с.
2. *Актуальні проблеми сімейного права*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч.ї пам'яті д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України Жилінкової Ірини Володимирівни, м. Харків, 12 квіт. 2024 р. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. цив. права; НАПрН України, Відділення цив.-прав. дисциплін; Гром. орг. «Цивілістична платформа». Харків: Право, 2024. 150 с.
3. *Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів*: збірник тез всеукраїнського круглого столу «Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни», м. Хмельницький, 25 листопада 2023 р.. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. 119 с.
4. Глиняна К. М. Забезпечення прав дитини на охорону здоров'я та належну медичну допомогу. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)*: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 21 трав. 2021 р.). Одеса: Гельветика, 2021. Т. 2. С. 427-430.
5. Гурковська К. А. Діяльність органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в умовах воєнного стану. *Журн. східноєвроп. права*. ПВНЗ «Ун-т сучас. Знань». 2025. № 137. С. 137-143.
6. Данченко О. Особливості державної реєстрації народження дитини у програмах сурогатного материнства з іноземним елементом. *Юридична практика*. 2025. 19 серпня.
7. Держава посилює захист прав наймолодших громадян. *Урядовий кур'єр*. 2025. 3 вересня. № 180.
8. Дутко А.О. Відповідальне батьківство: правовий аспект. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2024. Серія юридична. № 1. С. 136-142.
9. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти: навчально-методичний посібник / Андреевкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Капашник О.А. та ін. Київ: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
10. Запобігання та протидія домашньому насильству підрозділами Національної поліції: методичні рекомендації / В.Л. Костюк, Н.В. Федоровська, М.В. Пашковська та інші. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 42 с.
11. Зіньковський І.П. Найкращі інтереси дитини та особливості доказування у досудовому розслідуванні: предметна та інструментальна складові. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 7. С. 223-225.
12. Кириченко Т.С. Зміст сімейно-правової політики в Україні в сучасних умовах. *Право і суспільство*. 2024. Т. 1. № 1. С. 54-59.

13. Кириченко Т.С. Правове регулювання захисту прав дітей в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С.155-158.
14. Кириченко Т.С., Твердохліб Е. В. Захист дітей, позбавлених батьківського піклування, в період воєнного стану. *Історико-правовий часопис*. 2022. № 1(18). С.55-62.
15. Котуха О.С., Чабан О.М. Здійснення права на шлюб за сімейним законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 202-204.
16. Кропивна К. О. Демографічні наслідки масового виїзду громадян України за кордон унаслідок збройної агресії [Електронний ресурс] / К. О. Кропивна // Журн. східноєвроп. права : [електрон. наук.-практ. вид.] / ПВНЗ “Ун-т сучас. знань”. – 2025. – № 137. – С. 71-77.
17. Маркович Х. М. Гендерна рівність у сімейних відносинах: правові аспекти захисту прав жінок та чоловіків у шлюбі. *Аналітичне-порівняльне правознавство; ДВНЗ «УжНУ»*. Ужгород, 2024. №5. С. 193-198.
18. Менджул М.В. Економічні свободи та сімейні відносини. *Правове регулювання та економічні свободи і права*: монографія; за ред. проф. Савчина М.В. Ужгород: РІК-У, 2020. С. 176-188.
19. Мельник О.О. Окремі проблемні питання розлучення в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 77. Т. 1. С. 150-153.
20. Мельник О.О. Проблематика визначення місця проживання дитини після розлучення батьків у період воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 7. Т. 1. С. 211-214.
21. Менів Я.О. До питання змін у сімейному законодавстві України у період воєнного стану. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. № 2(55). С. 28-31.
22. Насильство ховається у тиші : посібник із запобігання та протидії домашньому насильству / Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; за підтримки Corus International. Київ, 2024. 24 с.
23. Оксанюк О.А. Поняття та правова природа особистих немайнових права подружжя у доктрині сімейного права. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2024. Серія ПРАВО. № 81. Ч. 1. С. 220-224.
24. Пономаренко О.М. правовий режим майна, яке було набуто подружжям під час шлюбу за рахунок спільних та особистих коштів (змішаного майна): пошук ефективного способу захисту. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО»*. 2023. № 38. С. 91-98.
25. *Розвиток сімейного законодавства України в умовах оновлення (рекодифікації) цивільного законодавства України*: збірник матеріалів Круглого столу, м. Київ, 4 червня 2024 р. Одеса: Юридика, 2024. 124 с.
26. Сидоренко Д. Сімейні обов'язки подружжя: поняття та особливості. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2024. Серія право. № 85. Ч. 1. С. 321-325.

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. URL: <https://www.president.gov.ua> – Офіційне інтернет-представництво Президента України
2. URL: <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний вебсайт Верховної Ради України
3. URL: <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал – єдиний вебпортал органів виконавчої влади України
4. URL: <https://ombudsman.gov.ua> – Уповноважений Верховної Ради з прав людини
5. URL: <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
6. URL: <https://supreme.court.gov.ua> – Верховний Суд України
7. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php> - Конституційний Суд України
8. URL: <http://www.scourt.gov.ua/> – Судова влада України
9. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> – Єдиний державний реєстр судових рішень

України

10. URL: <http://www.echr.coe.int/> – European Court of Human Rights
11. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9329 – Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини
12. URL: www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень
13. URL: <http://parlament.org.ua/> – Лабораторія законодавчих ініціатив
14. URL: <http://lib.rada.gov.ua> – Бібліотека Верховної Ради України
15. URL: <http://www.lsl.lviv.ua> – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника
16. URL: <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.

11.4. Міжнародні видання:

1. American Journal of Family Law
2. Family & Children's Law eJournal
3. Family Law Journal

Доцент кафедри цивільного та господарського права і процесу

Вікторія ДЖУГАН